מבט חודר

לאחר מס' חודשים מאז בוצע הניתוח (כלשונו של מרן שליט"א) בבשר החי נראה כי זהו הזמן לנסות ולהבין על מה הסער הגדול הזה. יודגש כי בוודאי אין מטרתינו להציג את הסיבות האמיתיות שבגינם נאלץ מרן שליט"א לפעול את פעולתו שהרי ברור הוא שאין בכוחינו להשיג רוחב דעתו. אלא מטרתינו הינה לפתוח עינים להרוצים בכך ולהוכיח כי החפץ לראות בקל יוכל להיווכח בדבר הבעיות החמורות שהתעוררו בין כותלי ישיבת כנסת יצחק.

עוד יודגש בזאת כי כל פרשיית חדרה קשה להבנה אצל מי שלא מכיר את נבכי סוגיה זו, ובוודאי שבמושכל ראשון הדברים נראים תמוהים, ואכן מצד הטבע ברור שיהא תמוה דבר זה. אך לכשירצה המתבונן יווכח בדבר פלא, והוא, כי דווקא הקרובים לענין, כלומר חלק מבוגרי הישיבה והורים לתלמידים שם, דווקא הם אלו המבינים את חומרת הדברים שהתחוללו בין כתלי הישיבה בתקופה האחרונה, (אם כי בוודאי שעל אף חומרת הדברים אין הרשות נתונה אלא בידי מנהיגי הדור שליט"א). וע"כ מן החובה הכפולה היא לנסות ולפלס דרך לנבוך בסוגיה זו.

נכתוב כעת את הנקודה השורשית של הענין ולאחמ"כ נבאר זאת, והוא, שלדעתינו ההצלחה של ישיבת חדרה בתחילה וכשלונה בשנים המאוחרות הוא מאותו שורש וסיבה. וכעת נבאר זאת אחת לאחת.

אין זה סוד כי רבים וטובים ביניהם ראשי ישיבות רבים כבר שנים תמהים (חלקם עד כדי קנאה בלתי מוסתרת) היאך זה שישיבת חדרה תפסה את מקומה בין הישיבות המובחרות שבא"י, ואם לא די בכך, הינה הישיבה 'הפרומרית' הקיצונית ביותר, מהו סוד הצלחתה? נפרט את תמיהתם:

מבנה ישיבת חדרה שונה במהותו משאר הישיבות. לעיתים היה נדמה כי הרב ארנברג נהנה מן ההפקר בלא שום מאמץ כלשהו מצידו כשאר ראשי הישיבות, ונפרט: א. הרב ארנברג פרט למסירת שיעורים בישיבה אינו נוכח כלל בהיכל הישיבה בשום 'סדר', לא א' לא ב' ולא ג'. ב. גם השיעורים הנאמרים ע"י הר"א הינם בלא סדר מסוים, פעם כן, פעם לא: יכול להיות שבוע שבו בכלל לא יהיו שיעורים, לא שעור לבני ש"ג ולא שעו"כ. לפני 3-4 שנים עבר זמן חורף שלם שבו אמר הר"א רק 28 שעורים לבני ש"ג. הר"א עצמו באופן נדיר הרגיש צורך לדבר ע"כ, ובמסיבת הפרידה לבני השיעור אמר כי מיעוט השיעורים היה מחמת שהבחורים בוועד הזה היו מאוד מוצלחים והוא היה צריך להתכונן רבות לכל שעור ולא היה לו את הזמן לכך... ג. בתפילות בהיכל הישיבה ג"כ הרב ארנברג אינו נוכח באופן קבוע, (המדובר הוא על תפילת שחרית שבה רב הפרוץ על העומד, ותמיד זה הנושא בישיבה, הר"א היה או לא היה?. במנחה ובמעריב הר"א כלל אינו נוכח). ד. כמעט ולא שייך לדבר עם הרב ארנברג בלימוד, ואפי' לא בסוגיה הנלמדת, פרט לדברים הנוגעים באופן ישיר לשיעור הנמסר. ה. החפץ לדבר עם הרב ארנברג בין בלימוד ובין שלא בלימוד נתקל בקושי לא מבוטל (חוץ מלאחר השיעור שאז הר"א מדבר עם התלמידים בנושאי השיעור), עליו להתחיל במירוץ הלוך ושוב עד שהוא יכנס לכמה דקות לביתו של הרב ארנברג, הרבה פעמים התשובה היא, א"א עכשיו, ואם זה היה הר"א שפתח את הדלת אזי הרבה פעמים התשובה היא, זה בלימוד? לא עכשיו!. היה לפני 4 שנים בחור טוב שלאחר שניסה להיכנס 6 פעמים ולא הצליח, כל פעם בתירוץ אחר, ומאחר והיה מהמקורבים לר"א, פשוט 'העיז פניו' בפני הרבנית ואמר אם אתם לא רוצים להכניס פשוט תגידו ברור ולא נבוא עוד, ופנה לדרכו, לא עברו כמה שעות והר"א קרא לאותו בחור. ו. לא נגזים אם נאמר שיותר מ- **80% מבני הישיבה לא החליפו מילה** עם הרב ארנברג, אפי' לא בלימוד, עד הגיעם לפרק האיש מקדש, ואפי' בהיותם בש"ג שאז הרב ארנברג הוא המג"ש שלהם רובם ככולם לא מדברים איתו יותר מבממוצע 10 דק' לכל השנה. בדרך אגב נציין דבר מדהים כי בעקבות כך שאינו מכיר את הבחורים, על שולחנו של הרב ארנברג בביתו מונח דרך קבע קלסר עם תמונות של כל הבחורים וליד כל תמונה שמו של הבחור לצורך כל צרה שלא תבוא, כגון טלפון מהורה לבירור על מצבו שלבנו וכדו', וע"י התמונה ידע עכ"פ במי המדובר[1]. ז. נקל לשער כי לפי המתואר לעיל ברור כי הרב ארנברג לא חי באופן בלתי אמצעי את הנעשה בישיבה, ואת 'ההלוך ילך בה'. לא מכיר את הבחורים (שוב, באופן בלתי אמצעי), ואפי' אינו יודע תמיד באיזו סוגיה אוחזים בני הקיבוץ[2].

---

[1] כותב השורות נכח פעם אצל הר"א בשעה שקיבל טלפון מהורה לבירור אודות בנו, הר"א שלא ידע במי מדובר ביקש ממנו להראות לו בקלסר מי הוא. יצויין שבעקבות כך שהר"א אינו מכיר את הבחורים לא שייך לברר אצלו בשידוכים. ו'שוער לעתיד' שאינו מודע לכך ומצלצל לברר ומקבל את התשובה "אני לא מכיר אותו", נחרד למשמע אזניו, וחושב לעצמו אם ראש הישיבה אינו מכיר את הבחור משמע שאינו בחור טוב... ורבים הם המקרים בהם הוצרכנו אנו בחורי הישיבה להסביר למבררים כי ב'חדרה זה שונה' (כל פעם מחדש אהבנו לחזור על משפט זה לגבי נושאים שונים בתור גאוות יחידה...) ואצלינו ראש הישיבה לא מכיר את הבחורים.

[2] כותב השורות נזכר במה ששמע מכלי ראשון בקיץ תשס"ט. בישיבה למדו אז מסכת קידושין. סיימו את הסוגיה של מתנה ע"מ להחזיר ועסקו כבר מזה שבוע בסוגיה הבאה, ובדברי הרשב"א שם, אך הרב ארנברג שכנראה לא היה מודע לענין תיכנן למסור שעו"כ בסוגיה של מתנה ע"מ להחזיר. הרב ארנברג בכניסתו לביהמ"ד (ששכן אז לרגל השיפוצים בחד"א) פוגש את הר"ש גוטסגנדה (באופן רשמי משיב לקיבוץ א' בישיבה, להלן יתברר לנו תפקידו הבלתי רשמי) ושואל אותו: אפשר למסור שעו"כ, עונה לו הר"ש על מה? על הרשב"א , הר"א עונה לו, לא, בעצם המושג של מתנה ע"מ להחזיר, הר"ש מבין את הפאדיחה מתבלבל קצת, ועונה, כן כן, בטח, ה'עולם' ישמח לשמוע. הר"א שהדבר האחרון שאפשר לומר

לאור כל האמור ומבלי להיכנס לעצם אישיותו והנהגותיו האישיות של הרב ארנברג (שהינה סתירה עצומה להנהגות שאותם דורשים מהתלמידים, וכעת לא ניכנס לדוגמאות מפני הכבוד, והדברים ידועים ליודעים וללומדים שם) מאליה מתעצמת השאלה הראשונית היאך זה שהישיבה הצליחה להאפיל לרום פסגת עולם הישיבות ולהוציא בני עליה מובחרים בתורה, וביראת שמים שכמעט ואיננה בנמצא.

העומד מן הצד בוודאי לא מבין תמיהה זו על מה היא, שהרי למרות כל המתואר לעיל א״א להתעלם מן העובדה שהר״א אינו הבנאדם היחיד בישיבה, ולידו כיהנו ומכהנים פאר רמי״ם גדולי תורה ויראה אשר כל א׳ בפנ״ע יכול לשמש כראש ישיבה באופן עצמאי, (והדבר אינו שונה מישיבות נוספות שהצליחו בזכות הרמי״ם שמכהנים שם ולאו דווקא בזכות ראש הישיבה), והם בשונה מהמתואר לעיל מסרו ומוסרים את נפשם למען כל בחור ובחור, וזמינים לבחורים כמעט 24 שעות ביממה, די אם נזכיר את דלתו הפתוחה של הגר״מ גפן זצ״ל לכל בחור, את שיחות הטלפון להגראי״נ רוטשילד שליט״א בשתיים בלילה להבנת פשט בר׳ חיים (מבריסק...), את התורים הארוכים לשאלות אצל הגרח״ד מינצר שליט״א מרגע שקול המנוע של ציטרון נשמע מתחילת הסיגלית.

אכן כל צורב שרגלו דרכה במפתן הישיבה (ובפרט בעשר השנים האחרונות) יודע שזה גופא השאלה: היאך יכול להיות שבחורים המוקפים בגדולי תורה ויראה שכאלו והם כאילו שאינם קיימים – ברגע שגמרת לשמוע מהם שיעורים הם לא קיימים, חוץ מהר״א אין מקום לאף אחד, ואם ח״ו אתה מדבר עם ר׳ משה בלימוד או להבדיל אתה עולה לגלריה לשאול את ר׳ דוד שאלה אתה לא שוה – אתה לא מ׳החברה׳, וק״ו אם זה בא לא בהתנצלות בסגנון ׳עליתי 10 פעמים לראש ישיבה ולא פתחו לי׳ אלא בהעמדת פני תם ׳מה הבעיה׳ אז אתה כבר מקוטלג כאחד שלא בדיוק צועד בתלם.

התשובה לכך מורכבת מאוד, אך ננסה להגדירה.

הצלחת ישיבת חדרה היתה הצלחתם של הרב ארנברג והרב נוביק ליצור תחושת גאוות יחידה לתלמידי הישיבה שהם הכי מובחרים בעולם, והצלחתו של הרב ארנברג להעמיד את עצמו מעל לישיבה, כעין מלך על ישיבתו. ובמילים שלנו, באמצעות מהלך של פולחן אישיות שיזם הרב ארנברג יחד עם שותפו למלאכה המשגיח הרב נוביק נבנתה צורה יחודית מאוד של ישיבה.

זה מתחיל הפוך. לאור אישיותו רבת הגוונים של הרב ארנברג (שאין מקום לפרטם במסגרת זו) שלא אפשרה לו כלל לנהל ישיבה בצורה רגילה תוך כדי התמסרות בשטח להצלחתה, חיכוך תמידי עם הבחורים בשעות הסדרים ועבודה סזיפית מתמשכת ומאומצת, ואדרבה אילו היה במרחק נגיעה מהבחורים כשאר הרמי״ם דבר זה היה גורם לריחוק ממנו. בהיותו פיקח עצום הוא הבין שבשביל להצליח הוא חייב להישאר מרוחק מאוד מהבחורים וליצור סביבו יחודיות ומסתוריות, כך שכל הנהגה ודרך משונה הופכת אותו ליותר מסתורי ויותר גדול, הנהגה זו כללה בתוכה מרכיבים שונים – הוא לא מתייחס לאף אחד, הוא לא אמור להכיר באופן אישי אף אחד, וכל שיעור שהוא מוסר גם זה אינו מובן מאליו. דבר כזה כידוע גורם ההיפך - אי יחס מאדם גורם רצון עז לקבלת יחס, ריחוק יוצר בקשות לקירוב וכידוע. ומשכך אין אחד שלא יחפוץ וינסה לקבל גרם של התייחסות מהרב ארנברג. ומשכך גם כל תזוזה או ׳ירידה לעם׳ של הרב ארנברג גורמת התעניינות חסרת תקדים.

נציין בזאת לפני שנכנס לדוגמאות שאנו לא באים כאן להביא סיפורים חדשים או סקופים, כל מה שנכתב כאן ידוע לכל מי שהיה בישיבה ואין אחד שיכול להכחיש זאת.

נתחיל קודם כל בדברים הפשוטים והברורים: מסיבות שונות (שאין כאן המקום לפורטם) הר״א לא מוסר שעורים כל יום אפי׳ לא לבני ש״ג שהוא הר״מ שלהם ויכול לעבור שבוע שלם עם שעור אחד בלבד (וכנ״ל), וכך נוצר מצב ששיעור מהר״א זהו ההפתעה הגדולה בכל יום בין שיעור יומי בין שעור כללי - כל יום בשעה 12 בצהרים ה׳בית מדרש׳ נעצר למשך כרבע שעה ומתחבט בשאלה הנצחית, יש שיעור או אין שיעור?, הראש ישיבה היה ׳באקווריום׳ או לא היה?, וכשלפתע קומתו של הר״א מבצבצת מעבר לאקווריום מתחילים לחמם מנועים - לכאורה יש שיעור, אך עדיין א״א לדעת! ורק כשדמותו של הר״א ממלאת את חלל השביל אין אחד בבית מדרש שלא מעודכן בכך, ואז ההתחבטות תופסת עוצמה חדשה: שיעור יומי או שעור כללי, והעומד מן הצד חד העין יכול להבין בתחרות המסתורית המתפתחת בין הבחורים מי יזכה ויושיט לו המלך ידו ויאמר לו לאן פניו מועדת: יומי או כללי, והזוכה המאושר קורן מאושר ותוך דקה המולה סביבו מה הוא בדיוק אמר.

ניתן לכך דוגמא נוספת. הרב ארנברג צועד מביתו לביהמ״ד כשלכל אורך הדרך מתגודדים עשרות בחורים ומשוחחים ביניהם, והוא צועד בצורה שכאילו ואינו שם לב לסובב אותו, עיניו תקועות איפושהו, והוא אינו מעיף מבט קל אפי׳ לא על אחד מהם, וק״ו שאינו פונה בברכת שלום וכדומה למאן דהו, עד כדי שברור לכל אחד כי אם בטעות עיני הרב ארנברג יפגשו עם עיניו הוא לא יעיז לקדם אותו בברכת שלום אלא אדרבה כולו

עליו זה שהוא טיפש (להלן נסביר מה כן קרה לו) קלט את הענין, ושאל אותו מה? המשיכו הלאה, טוב, יפה, נסתדר כבר. וכמובן שהוא נכנס ומסר את השיעו״כ.

מתמלא חרדה ובושה. ומשכך מובן לכל שהיה והוא יתיחס למישהו, כל הישיבה כמרקחה מה הר״א רצה מפלוני, הרי בודאי אי״ז דבר של מה בכך כי הרי זה קורה רק אחת לחודש! ובאמת מה כבר הוא יכול להגיד לו, הערה קטנה, או תעלה אלי הביתה. ואין אחד שלא ידע מזה בישיבה, שהר״א דיבר עם פלוני בשביל, וההוא יזכה לעליה לרגל במשך כמה ימים, בדיוק מה היה ומה הוא אמר. אותו סרט חוזר ע״ע בשבתות כשהר״א נמצא בתפילה (בד״כ ליל שבת) ועוברים לאחל לו גוט שאבעס, עיני כל נשואות למי יחפוץ המלך לזרוק איזה מילה, בסגנון תעלה אלי הביתה או משהו כזה, ומשכך, זה הנייעס בחדר אוכל בסעודה מה רצה הראש ישיבה מפלוני.

כלומר הרב ארנברג יצר מצב שקשר ואפי׳ שיחה קצרה איתו הוא מאורע חריג ואינו דבר שבשיגרה וזה גופא הופך כל תזוזה סביבו ל׳נייעס׳ והתענינות!!!. אין יציאה של הרב ארנברג מביתו במשך כל שעות היממה שאין רוב הישיבה מודעת לה!!! לאן הוא הלך, לאיפה הוא הלך. גם יציאה של הר״א מביתו בשעה 4 לפנות בוקר (דבר שקורה לעיתים קרובות) מתועדת ע״י הבחורים וכמעט שלא בנמצא מי שלא ידע ע״כ ביום שלמחרת עם כל הפרטים והגרסאות מאין בא ולאן הוא הולך. איפה שלא תלך במבואות הישיבה תשמע דיבור בסגנון אני ראיתי את הראש ישיבה יוצא ב-6 לאיפה הוא הלך? לסאונה, לא נראה לי, הרי כבר ההוא אמר שביום ראשון הוא ראה אותו הולך, אה, אני נזכר יש היום חתונה של בן של וכו׳. זהו סגנון משפטים שנשמעים על כל צעד ושעל.

דבר יחודי נוסף בצורת מהלך הישיבה שמוסיף להאדרתו והעצמתו הוא ענין ה׳שיעורים כללים׳: בשביל ליצור הערצה והערכה כלפיו למרות שבאופן טבעי אין סיבה שזה יקרה הוא הגה רעיון נוסף: שעור א׳ וב׳ לא משתתפים בשיעורים כללים, פשוט כי הם לא מבינים!!! רעיון גאוני שמלבד התשוקה העזה שזה יוצר כלפיו, שהרי מי לא יחכה לשמוע את השיעורים העמוקים הללו, טמון בו עוד דבר, רק את הרב ארנברג לא שייך להבין בגיל צעיר!!! את כל הראשי ישיבות בכל הדורות שמעו כל הישיבה, ועמלו על כל שיעור, אצל הרב ארנברג לא שייך! פשוט לא שייך. עכשיו כל אחד יחשוב מה פסיכולוגיה כזו עושה לנער צעיר.

פן פסיכולוגי נוסף שמשפיע רבות על נפש הבחורים הוא נושא ה׳מאמרים׳. המאמרים של הר״א הנאמרים בקביעות 4 פעמים בשנה (בד״כ ישנם כמה נוספים במשך השנה) יוצרים קונפליקט עצום אצל הבחורים אשר מצד עומדים מרותקים למשמע רטוריקה נעימה ומושכת של תביעות עמוקות וצודקות היוצאות מפי הר״א ויוצרות תחושה של גאון וצדיק העומד למולך ותובע, ומצד שני מנקר במוחך מבלי הפסק ההרגשה היאך אדם שכל ההלוך ילך שלו הוא היפך ממה שהוא דורש ממני כעת בא ודורש ממני דבר זה. ובאמת הר״א עצמו שיודע יותר מכל את הסתירה המהותית הזו, נוהג לסיים כל מאמר במשפט שיהמהם במקצת את הבעיה: אני לא אומר שזה מה שצריך לעשות למעשה, היום כמה אפשר לדרוש מבנאדם, אבל מה שכן נדרש מאיתנו זה שלפחות נדע שזה מה שהיה צריך להיות באמת... דרך אגב יש לציין שהמאמרים הם אחד החיבורים המהותיים בין הדור הצעיר שרק עתה נכנס לישיבה וכאמור אינו מכיר לא לטוב ולא למוטב, אינו נפגש ולא בא במגע עם הר״א מכיון שאינו שומע ממנו שיעורים בכלל, ולאחר חודש שהצעיר מסתובב בישיבה כששמועות נוראות הוד נלחשות לאוזנו השכם וערב ע״י האילן[3] תוך הצגת הר״א כ׳אדם גדול׳ ונסיון להתמודד עם השאלות המביכות שנשאלות בתמימות ובצדק ע״י הצעיר, והצעיר שסוף סוף יש מבוגר אחד בישיבה שמדבר איתו קונה את התירוצים והטיוחים ומחפש את ההזדמנות הראשונה להיווכח במו עיניו בתיאוריה שזה עתה נמכרה לו, ואכן המאמר הראשון בעשי״ת מפי הר״א (ולפעמים בימי הסליחות) מאושש לו את התיאוריה מכיון שהוא עדיין אינו חסין דיו, והר״א עם הרטוריקה המדהימה והדמגוגיה חסרת הגבולות מצליח לכבוש את נפשו, הן צעיר הוא הנער בכדי לקלוט מה טמון במשפט כגון זה: אני לא אומר שזה מה שצריך לעשות למעשה, היום כמה אפשר לדרוש מבנאדם, אבל מה שכן נדרש מאיתנו זה שלפחות נדע שזה מה שהיה צריך להיות באמת.

האחראי המרכזי למעמדו הרם והמורם מעם של הרב ארנברג הוא הרב נוביק. נוצר כאן מצב שכל אחד חיזק את מעמדו אצל הבחורים באמצעות השני (כמובן שהכל לש״ש - כדי שהישיבה תחזיק מעמד ולא תתפורר מבפנים! וכדלהלן). לראות את הרב נוביק מתייחס להרב ארנברג בחיל ורעדה כאילו הוא עומד בפני החזו״א, להזכיר את המילה ה׳ראש ישיבה׳ בפני הרב נוביק ולראות היאך כל גופו מזדעזע ונהפך לרציני (כמובן יותר ממה שהיה בלא״ה), להבחין בהתבטלות המוחלטת תוך כדי התכופפות, כמעט השתחוייה, (תוך כדי מריטת הזקן מתוך לחץ) בעודם מדברים, לא יתואר מה זה עושה לנפשות הבחורים. - אין בחור שלא עבר לו בראש המחשבה (וישנם מיעוט שהעיזו להעלות זאת כנושא לדיון בין חברים) האם האחיזה של המשגיח מ׳הראש ישיבה׳ (מלעיל) היא אמיתית ויש כאן משהו נסתר ׳שאנו לא מבינים׳ או שהיא משחק כלפי חוץ למען שלימות הישיבה (וכנ״ל) שהרי באופן נורמלי משגיח של ישיבה ובפרט ׳המשגיח׳ אינו יכול לאחוז מדרך חיים שכזו? אך כאן מסתובב לו הגלגל ומכריע (גלגל החוזר): בחור בחדרה שאוחז מהמשגיח ׳מעל ומעבר׳ (עוד מעט נסביר מדוע) קשה לו לחשוב שהמשגיח חי ברמאות עצמית ואף מחנך לכך – וע״כ כשהמשגיח אומר הלוך ושוב שעל ׳הראש ישיבה׳ (מלעיל) לא שואלים שאלות׳ (מזכיר לכם משהו?) זה מחלחל למעמקי נפשות הבחורים הצעירים. פולחן האישיות עולה שלב בתחילת שעור ג׳ בו לראשונה אמורים הבחורים לשמוע שעורים מהר״א. בחדרה דבר כזה לא בא

---

[3] (בחורים מבוגרים שנשלחים ללוות את הבחור במסגרת החדשה. בחדרה יש להם עוד תפקיד, והוא המשמעותי ביותר: יחצנ״י הישיבה וראשה, תוך הדגשה שכל יתר הרמיי״ם הם בבחינת התקן עצמך בפרוזדור לפני שתיכנס לטרקלין. במאמר המוסגר יצויין בזאת שבעקבות כך לפני כמה שנים פעל א׳ הרמיי״ם דאז לבטל את המושג הלזה, אך כעבור שנה לאור נחיצות הענין למערכת פעל א׳ משומרי הסף להחזיר ענין חשוב זה).

סתם ככה – לשמוע שעורים מהר"א בלי הכנה מוקדמת? אין דבר כזה. ואכן בכל תחילת שנה אוסף הרב נוביק את הבחורים העולים לש"ג בשביל לדבר ולהסביר להם את רום מעלת כבוד 'הראש ישיבה' (מלעיל) ממנו הם הולכים לקבל. הוועד מתאפיין במוטיבים רבים ובמהלכו הוא משתבח בכך שהוא (הרב נוביק) התלמיד הוותיק ביותר של 'הראש ישיבה' (מלעיל, אה, אני תלמיד שלו כבר 35 שנה). היתה שנה אחת בה הקשר של הרב נוביק עם בני אותו שיעור היה קצת מנוכר ומרוחק מפני פתיחותם ובתחילת הוועד "המיוחד" הוא פתח ואמר: עד היום היינו קצת רחוקים אבל היום ששנינו תלמידים של אותו רב'ה אנחנו יכולים להתקרב קצת!... הבחורים נמצאים בכזו אקסטזה שחיישני הביקורת ותחושת המיאוס כבר לא פועלת אצלם, אדרבה מהרגע שהם 'גילו' שקיים ועד כזה הם עומדים מצפים ומייחלים לקראתו.

השפעתו של הרב נוביק על הבחורים היא מעל ומעבר לכל משגיח במקום אחר מכמה סיבות, והמרכזית שבהם היא משום שלמעשה הוא הראש ישיבה בפועל מכיון שהרב ארנברג כלל לא בשטח והוא מנתב את הכל לכיוונו של המשגיח, ולמעשה אותו הבחורים מכירים, אליו הם נגישים, והם יודעים שעליו הרב ארנברג סומך. וכך עובד לו הגלגל (בצורה פסיכולוגית כמובן, בלא שמישהו -פרט לאלו שיצרו זאת- שם לב לכך), הבחורים שרואים שהרב ארנברג סומך את ידו על הרב נוביק מושפעים ממנו בצורה עיוורת בכל תחומי החיים ובעיקר מושפעים ממנו אודות גדלותו של הרב ארנברג ורוממותו, וכך הגלגל מסתובב לו, וחוזר חלילה.

למרות שכאן המקום להתייחס להשפעתו השלילית של הרב נוביק על נפשות הבחורים בהרחבה, אנו לא ניגע בכך אלא בקצה המזלג מפני הכבוד, אבל קודם כל נכתוב את הנקודה המרכזית במשנתם של הרב ארנברג והרב נוביק בבואם לצוד את נפשות הבחורים לחיקם, וכך נוכל להבין היאך ניתן להגיע להשפעה הרסנית במיוחד עד כדי מרידה בגדולי ישראל:

הנקודה המרכזית אותה הם משרישים בכל עת היא שחדרה זה המקום הכי מובחר שיש להקב"ה בעולמו, זה מרכז העולם. ואם כל הבריאה משועבדת לשבט לוי, אנחנו המובחרים שבשבט לוי, ובלשונו של הרב נוביק: אנחנו שונים אפי' מהציבור החרדי המהודר ביותר. אחד הזמנים שאז השתמש הר"א ב'תורה' הזו בכדי להרגיע את מצפונו היה לאחר פטירתו הפתאומית של הגר"מ גפן זצ"ל שכל בני הישיבה היו שבורים וחיפשו במה להתחזק, היה זה הר"א שגילה מה תובעים מאיתנו. וכה היו דבריו במאמר בליל שמחת תורה לאחר האסון כשהכל מחכים למוצא פיו: מדוע הקב"ה עשה את זה דווקא לנו ולא לאחרים?, כי את אשר יאהב יוכיח - את מי שהאבא אוהב אותו הוא מזכך וממנו הוא תובע. ולמה הקב"ה אוהב אותנו כי אנחנו הבנים הכי מובחרים. ומה האבא רוצה מאיתנו, מה התביעה עלינו? את זה גופא! שתכירו שאתם המובחרים, התביעה היא ע"ז שאתם לא מספיק מכירים בכך, זה הדרישה מאיתנו להכיר שאנחנו הכי מובחרים. ואיך תכירו? בזה גופא שתעשו את החשבון הזה... ודבר שפתיים אך למחסור. הפסיכולוגיה המרכזית שעומדת מאחורי ההשרשה שאנחנו הכי מובחרים היא שא"כ ראשי הישיבה ע"כ הם המובחרים שבמובחרים ואין מאליהם כלום[4] בכל מובן שהוא, והתוצאה המרכזית של החינוך לכך זה שאנחנו מבינים יותר טוב מכולם, ואנחנו יכולים ולא רק יכולים אלא חייבים להעביר ביקורת על כל מה שמתרחש בעולם, כי הרי אנחנו מרכז הבריאה, המצפן של העולם, ואם אנחנו לא נאמר מה צריך לחשוב במקרה זה או אחר אז איך כולם ידעו את האמת, וכמובן כמובן שאם משהו לא מוצא חן בעינינו מחובתינו לזעוק זאת בקול גדול ולמחוק את הדעה החולקת.

וכאן השפעתו של הרב נוביק חזקה יותר מהשפעתו של הר"א מפני שלמעשה בפועל הוא זה שמתחכך עם הבחורים ושוהה במחיצתם, וכך יכולת לראות בכל מאורע שהתרחש בעולם לשמוע את הבחורים אומרים: סיפרת את זה למשגיח? מה הוא הגיב? מה אמר. או בסגנון: בא נראה מה המשגיח יגיד ע"ז. וכך מתנוססת לה ישיבה יחידה בעולם שבמקום לדבר בוועדים על 'מידות' מדברים בוועדים 'השקפה', ולדוגמא: בישיבת מרכז הרב נרצחים 8 בחורים הרב נוביק יודע להסביר בוועד לכלל בני הישיבה בליל שבת שזה קרה בגלל זלזול בשמיטה ע"י היתר מכירה! ולא שוכח לתקוף את יתד נאמן שסיקר זאת בתור פיגוע לתלמידי ישיבה. בהודו נרצחים יהודים בבית חב"ד כמובן שכולם מחכים לוועד של המשגיח לשמוע את הקשר שיעשה פה. יתד נאמן במאמר מערכת לפני 3 שנים מסביר שהעיתון צריך להתחדש ולהתקדם הרב נוביק במשך שעה שלימה תוקף את המאמר תוך הצגת ההיסטוריה בענין. בפוניבז' מתבצע מינוי שנוי במחלוקת לפני 9 שנים הרב נוביק מכנס את כל הישיבה בשביל להסביר האם אנחנו צריכים להתייחס לכך. וכל זה מגיע מהשורש הנ"ל שהרי מי אם לא אנחנו אמורים לחוות דעה על כל נושא ציבורי או פרטי.

---

[4] כיום הר"א לא מסתיר זאת, רק מי שנמצא בתוך האקסטזה פשוט לא יכול או לא רוצה לקלוט מה מתחולל סביבו. ולדוגמא אך לפני מס' ימים דיבר הר"א במסיבת חג בביתו לאברכים ואמר (ניתן לשמוע זאת בקול הלשון): לנו אף אחד לא יגיד מה לעשות אנחנו נבחרנו מכל כלל ישראל, אנחנו הכלל ישראל אצלנו אין מחנאות, לנו אף אחד לא יגיד מה לעשות, אנחנו לא חסידים של אף אחד, אנחנו חסידים של הקב"ה. כמדומה שאין מה להוסיף ע"ז. וכחודש קודם לכן הסביר את החילוק (בראייתו) בין חדרה לישיבה אחרת, היה זה לקבוצה של תלמידים שעמדו בראש מבצע איסוף הכספים בפורים, וכה אמר: הישיבה ההיא קוראת לעצמה ניטרלית בכך שפעם הם שומעים לההוא ופעם לההוא, אנחנו ניטרלים מכיון שאנחנו תמיד לא שומעים לאף אחד!!!

וכך נוצר מצב הכרחי שתמיד מרחף בחלל ביהמ״ד ניחוח של השקפה ופוליטיקה וזה חלק בלתי נפרד ממה שהישיבה אמורה לחנך ומחנכת[5]. וא״כ מה פלא שתלמידים הולכים בעיניים עצומות אחרי הרב ארנברג והרב נוביק, מה פלא שקשה לתלמידים להתנתק מהישיבה, מה פלא שקשה לבוגר שלא להזכיר כמה פעמים בשבוע את השם נוביק **שהרי במה אני מובחר אם לא בזה שאני 'חדרתי' ומה זה חדרתי אם לא זה שאני שומע למה שהר״א והרב נוביק אומרים**[6].

מלבד הר״א והרב נוביק שפועלים כך מזה שנים ארוכות שהאחד משלים את השני ומשווק את השני, בשנים האחרונות התווספו למערכת כמה מקורבים שמימשו והשרישו את הקו הזה מלמטה למעלה באמצעות היותם מעורים בתוך בני הישיבה והמרכזיים שבהם, וכך כשהם מעורים בקהל בני הישיבה היה להם קל ליצור את דעת הקהל הרצויה. ועל כך בהמשך אלא שכעת נצרכים אנו לתוספת חשובה.

לאחר כל הנ״ל נסביר את המתבקש מה השתנה בשנים האחרונות משנים עברו שאז למרות שרוב רובם של הדברים וההנהגות הנ״ל כבר היו קיימים, בכל זאת בני הישיבה והישיבה עצמה עלו ונתעלו.

בשנים עברו עד לפני כ- 7-8 שנים הישיבה לא חצתה את רף ה- 300 בחורים והר״א והרב נוביק היו שולטים בישיבה וחיים את הנעשה בה באופן בלתי אמצעי, כלומר יכלו עדיין להשתלט על המצב הקיים בלא הצורך להזדקק כ״כ לעזרת משתפי״ם ויוצרי דעת קהל ('חסידות' בלע״ז), ומשכך אף -הצד השני- קרי הבחורים לקחו כל דבר בפורפורציה הנכונה, ידעו לברור את הקש מהתבן, - מה לקחת וללמוד מהר״א בדרכי הלימוד ומה לא ללמוד ממנו, מה לקבל מהרב נוביק ומה לא לקבל. וכך נעה לה הישיבה תוך כדי איזון מסויים בין הערצה לדברים החיובים של ראשיה לבין דחיה של הצדדים הפחות טובים שלה. המהפך החל כשהישיבה החלה לגדול באופן קיצוני (ככל עולם הישיבות) ועברה מוועד של 60-70 בחורים לוועד של 90-100 ויותר, שאז החלו הר״א והרב נוביק לאבד שליטה וכמעט שקרסו מרוב עומס, והמתבקש היה שיעזרו בכוחות חיצוניים. המקורבים לצלחת ואלו שחיפשו קידום קפצו על ההזדמנות שנקרתה בדרכם להיות קרובים לאוזנם של ראשי הישיבה, וכך בלא ששמו לב לכך[7] נהיו תלויים יותר ויותר בדעת אחרים, עד שברבות הימים בכל מעשיהם וגזירותיהם ניכר היה טביעות האצבעות של המקורבים[8].

וכך בחסות הצורך של ראשי הישיבה במידע על הנעשה בישיבה תפסו אותם מלחכי פינחה גובה ועוצמה, ובמקביל ה'חסידות' טיפסה וצמחה למימדים שלא הוכרו קודם לכן, שהרי בו ברגע שבעמדות המפתח ובצמתי הדרכים נמצאים נאמני ואנשי ומשתפ״י הר״א לא נעים וכמעט לא שייך לחשוב וק״ו להתבטאות אחרת, שהרי סו״ס אף אחד לא אוהב להיות דחוי מהצמתים המרכזיים וממרכז החברה. וכך נוצר מצב שמספר אברכים (מ״ג, ש״ב, א״פ, מגש״י) שבשנים עברו **כולם** הסתכלו אליהם במקרה הטוב כמסכנים ובמקרה הגרוע כטיפשים (לאור חסידותם וסגידתם העיוורת להר״א[9]) עברו עיצוב מחדש ונהיו למלכים של הקמפוס וכולם חפצו לשהות בקרבתם ולהיות מקורבים למקורבים. וכך הרב שלמה גוטסגנדה שתפקידו המקורי היה משיב לקיבוץ א' (כשהאחראי על הקיבוץ כולו היה הרב סוקולובסקי, וכשפרש תפס את מקומו הרב גוטסגנדה) תפס עוצמה וגובה לאור תפקידו הבלתי רשמי כנציגו של הר״א בהיכל ביהמ״ד.

יהיה זה עיוות היסטורי באם לא נזכיר מרכיב נוסף שאחראי לכל המצב שנוצר בישיבה, ובפרט להתערות הפן הפוליטי בישיבה. בשנת תשס״ז התקבל לישיבה נינו חביבו של מרן הרב אלישיב זצ״ל שהיה מקורב אליו ביותר[10] ומי שקצת מכיר יודע שהיה אחד מהאנשים החזקים ביותר בבית

---

[5] יש לציין שפעמים רבות בחורים מצויינים מתמידים טענו להרב נוביק שהם בכלל לא ידעו שהתרחש המאורע עליו הוא מדבר, וא״כ בעצם זה שהוא מדבר הוא מיידע אותם בכך וא״כ רב הנזק על התועלת, והוא ענה להם שזה גופא תפקידנו לחנך לדעת איך להסתכל על כל מה שקורה.

[6] דרך אגב נוסיף כאן דבר מאוד בעייתי שהורגש כתוצאה מחינוך זה: בחור הרגיש סיפוק בזה שהוא חדרתי ותו לא, ומשכך לא שאף לעלות יותר. שהרי די בזה שהוא חדרתי בשביל להיות מובחר. וכהיום הזה לאחר מה שהתרחש בחורף האחרון, ניכר הדבר במיוחד - שכל צרוע וזב שאף אחד לא הסתכל עליו בישיבה קודם נהפך למלך שהרי די בכך שהוא חייל נאמן במלחמת המרידה בגדולי ישראל.

[7] כותב השורות היה נוכח בשעה שעלה בחור להתלונן בפני הר״א על המק״ק שהוא ג״כ האחראי על הרישום בטענה שהוא מערב אינטרסים אישיים ומפלגתיים בעניני הקבלה לישיבה (לדוגמא, כשהיה יודע על בחור שבאם לא יתקבל לישיבה אז ילד לישיבה אחרת שהמק״ק חפץ ביקרה... היה דואג שלא יקבלוהו. והביא לזה כמה הוכחות ועובדות מכלי ראשון, הלא הם שמורים עימנו עד היום הזה) ובכך נמצא מחטיא את המטרה לדאוג לטובת הישיבה, גיחך עליו הר״א ואמר לו: מה אתה חושב שיש לו איזשהו השפעה על הרישום הוא (המק״ק) בסך הכל ספר טלפונים שלי... ואכן תשובה זו אופיינית להר״א, שהרי כל מי שמכיר את הר״א יודע שבאמת כך הוא חושב שהוא משתמש באנשים, ואינו שם לב שגם משתמשים בו.

[8] (זכור לכל תלמידי הישיבה ובוגריה את הקריסה הפיזית והנפשית של הרב נוביק בקיץ תשס״ט, בה נאלץ לעזוב את הישיבה ולצאת לנפוש לראשונה בחייו, קריסה שלאחריה לדברי כל מקורביו לא חזר להיות כשהיה, ונהיה תלוי יותר ויותר בדעת אחרים).

[9] כותב השורות שמע בשעתו מאברך שגר בחדרה שאז היה נחשב לנורמלי ובא לגחך על אותה קבוצה וסיפר שפעם (לפני יותר מ-10 שנים) כלב ליקק את בתו ברחוב והיא נבהלה ובכתה מאוד כשלפתע עבר שם אחד מהאברכים הנ״ל ובשמעו את הקורות הפטיר ברצינות תהומית לעבר האברך ״רצת כבר לראש ישיבה לבקש ברכה?״...

[10] בג' שנות הישיבה קטנה שהה בבית הסב הגדול. מגיל בר מצוה ועד לפטירתו של הגרי״ש לא היה בבית בשבתות חגים, ואפי' לא בליל הסדר! אלא תמיד בבית הסב הגדול, עד כדי כך היה מקורב להגרי״ש. השמועות מספרות שכעלה הרעיון שיבוא ללמוד בחדרה בא הר״א לבית הגרי״ש,

הגרי״ש (לאור טבעו, שאף סייע לו להתקדם מאוד אצל הר״א), ומן היום שדרכה רגלו על מפתנה של הישיבה התחבר להר״א וזקני הקיבוץ היו משפשפים עיניהם בתימאון היאך צעיר זה זוכה לכבוד מלכים מהר״א. וכך תוך זמן קצר תפס עלה את מקומו כנאמן בית ראש הישיבה במקביל לאברך 'החברותא'. הוא היה נכנס ויוצא יום יום אצל ראש הישיבה לעדכנו בכל הקורות בישיבה וללכלך את מי שלדעתו צריך ללכלך (באם אינו חושב כמוהו בנושאים מסוימים...) ולהעלות את קרנו של מי שהוא חפץ ביקרו. די היה לראות את **כל** הרמי״ם נמסים בפניו וכורעים ברך לפניו בשביל להבין עד כמה היתה השפעתו רבה. ואפשר להצביע על ראשית תקופה זו כזמן בו הר״א והרב נוביק[11] התנתקו בצורה החלטית מהישיבה.

האמת היא שאין צורך להאריך לספר ולהוכיח את גודל שליטתו בכל מהלך וממהלכי ראש הישיבה בפרט והישיבה בכלל הן כל מי שהיה בישיבה בתקופה זו ידע לתאר זאת מזווית ראייתו יותר מכל אחד אחר, רק ניתן לציין עובדה מעניינת אחת כי האויבים הגדולים ביותר לנין זה בראשית תקופה זו היו לא אחרים מאשר שני בניו של הר״א שראו בעינים כלות היאך 'גונבים להם את האבא ומשתלטים להם על הבית' (כלשונו של יצחק ארנברג לחבריו בני גילו). בהקשר לכך יש להוסיף שלאחר שהבן יצחק שהיה תקופה בסניף בקרית ספר חזר לחדרה וראה כי ביתו ואביו אינם כתמול שלשום ומישהו השתלט על הבית פתח במלחמת חורמה כנגדו סיועו של אחיו יואל, ובעצה אחת עם הר״א הנמיך הנין פרופיל לזמן מה עד שהילדים השלימו עם מצב חדש זה.

וכך כשהשטח מלמטה מכוסה ב'אנשים מטעם' נוצר מצב שלא ניתן לחשוב אחרת על המערכת וק״ו שלא לבטאות זאת, שהרי לא רק שבכך תמצא את עצמיך דחוי מהאנשים המרכזיים בישיבה, אלא דבר זה יועבר מיד לשלטונות. ובזה הגיע לידי מיצוי כל מה שהרב נוביק במשך שנים הנחיל לבדו שעל ה'ראש ישיבה' לא שואלים שאלות, ואם כך הוא אמר או עשה אז זה מה שצריך להיות. ועי״כ נוצר מצב שאין להם לבחורים בראש חוץ מהרב ארנברג והרב נוביק שום דבר! קמים עם הר״א והולכים לישון עם הרב נוביק, כל ימי חייהם[12].

יצויין שלצורך הענין אף הר״א עצמו שינה בכמה וכמה הנהגות שיתאימו למהלך של 'חסידות', ננקוט כאן במספר דוגמאות בודדות, ואידך זיל גמור – עד לאותה תקופה המאמרים בפורים היו באווירה הרבה יותר פתוחה ופחות רצינית היו בהם יותר הומור עצמי וקטילות ועקיצות. בשמחות הראשונות בבית ראש הישיבה נלקח הר״א על הכתפיים ואפי' רקד בחבל לעיני כל ישראל, עד שדבר זה נפסק. עד לפני כמה שנים הר״א רקד בחתונות תלמידיו כמה דקות בלבד (למעט מקרים יוצאי דופן) ומאותה תקופה ואילך התחיל לשהות כמחצית השעה בכל חתונה כשבאמצע הריקודים הוא מתיישב ורוקדים לפניו דבר שלא היה עד אותה עת. וכמובן לא שייך לפספס את השינוי הדרמטי בשמחת תורה שבשנים האחרונות אי״ז שמחת תורה אלא שמחה הר״א שכל הענינים מתנהלים סביבו ועל פיו (בזמן שהוא נמצא...) והוא מתחיל כל שיר, ושיאו של יום מגיע בערבו של יום שעה שהוא מתיישב עם ס״ת ובוכה ושר שירי רגש וכל הקהל צופים בו ברתת דקדושה עד שהוא ניגש לארון הקודש ומתפלל ומבקש על צרותיהם של ישראל. וגאוות בני הישיבה בשנים האחרונות הינה ש״עקפנו את הישיבה הדרומית וסיימנו אחריהם את שמחת תורה״. (במאמר המוסגר יש לציין ש'החסידות' בישיבה הדרומית הינה כאין וכאפס למה שמתחולל היום בחדרה, ומה שה'עולם' משייך את המושג 'חסידות' בישיבות לישיבה הדרומית הינה כנראה מפני שה'עולם' לא מכיל את זה ששייך סביב הר״א חסידות...).

תופעה זו של אלילות עיוורת להר״א והרב נוביק תוך כדי ההשרשה של גאוות יחידה וחובה לחוות דעה ולהתייחס לכל נושא ציבורי עד כדי זלזול ומחיקה של כל מי שחושב אחרת כמתואר לעיל (שנדמה שלא שייך להתכחש לאף אחד מהדברים המתוארים, וע״כ כותב השורות אינו מנסה לכסות את זהותו) הינם לדעת הכותב שורש הבעיה של הישיבה, ישיבה אינה כת, וישיבה אינה בית ספר למסיון. אך כשהדברים חמורים פי כמה, כאן כבר נשבר שיא חדש, ונבאר את דברינו:

יכול להיות שניתן לחיות עם זה שכתוצאה משיטה זו שבישיבה מחנכים שהרב ארנברג והרב נוביק הם מעל הכל ואפי' מעל לגדולי ישראל שהרי אנחנו המובחרים ביותר ומשכך עלינו לחוות את דעתינו בכל נושא וענין, ובכך יגיעו לתולדה מסוכנת שאפי' אם הם מורים כנגד דעתם של גדולי

ואז אמר לו הגרי״ש אני יבין אותך אם לא תקבלו לישיבה, אבל תעשה לי טובה אל תקבל אותו לישיבה בקרית ספר כי אז הוא כל היום יבוא אלי...

[11] בענין קשריו עם הרב נוביק, יש לציין כי עד לבואו לישיבה העביר הרב נוביק ביקורת וזלזול ה״י בפומבי ובסתר אף על מרן הגרי״ש זצ״ל, לאור שנות כהונתו בהיכל שלמה. כותב השורות היה עד למו״מ בהלכה שהיה בין הרב נוביק לקבוצת בחורים כשהרב נוביק מצדד לכיוון מסויים ואחד הבחורים (א.כ.) הגיב: אבל הרב אלישיב אומר כך וכך, ענה לו הרב נוביק: מה אתה מערב פוליטיקה בהלכה. עפ״ל. אך מאז שאותו נין נתברג בצמרת הנהגת הישיבה ואף נתחבר ונתידד עם הרב נוביק, חדל הרב נוביק מכך, (עכ״פ בגלוי, כפי הידוע לנו).

[12] דוגמא לדבר עד כמה החדרתים לדורותיהם נושמים את הרב ארנברג בצורה קיצונית ורק הוא תקוע להם בראש זה שהם מפחדים מאוד ממה הרב ארנברג יודע עליהם וחושב עליהם, והאיום הגדול ביותר שניתן לאיים הוא בזה. וכך כל בוגר שלא הזדרז לחתום הו״ק לישיבה שמע את האיום הגדול – ״הראש ישיבה יודע מי שלא חותם״, וגם רבים וטובים מהבוגרים שרצו במשך השנים (עד לכסליו האחרון) לבטל את ההו״ק כ״א מסיבותיו הוא נמנע מלעשות זו מפני שהתבייש מהרב ארנברג (למרות שאותו לא אמור לפגוש עד זיבולא בתרייתא). וכמו״כ כותב השורות שמע מת״ח חשוב בב״ב שכבר בשנה שעברה הוא סירב לתרום כסף לישיבה בפורים לאור השמועות הרעות שנשמעו ממנה ותלמידי הישיבה בתגובה שלחו לעברו איום ברצינות תהומית: אנחנו נספר את זה להרב ארנברג שלא תרמת!!! ומי שמכיר יודע וכך היה ניכר על פניהם שהם לא התכוונו להתבדח, זה באמת האיום הכי גדול מבחינתם עד שהם לא מבינים מדוע לא מתרגשים מזה.

ישראל מתייצבים תלמידיהם לצידם בניגוד גמור למה שהם חונכו בביתם (וגרוע מכך, שמספיק שתלמידיהם חושבים שכך דעתם וכבר התלמידים עושים בניגוד לגדולי ישראל. הרי כך זה לטענת הר״א שטוען שהוא לא מתערב...) וכשהם פועלים כך זה לא כי הגדול ההוא חולק על גדולי ישראל אלא כי הר״א והרב נוביק סוברים כך[13]. יכול להיות שהיה ניתן לעבור על כך לסדר היום ואולי לא. מסתבר שלא! אך בוודאי שמתווסף לכך מצב שבו אם אינך חושב כמו הרב ארנברג או הרב נוביק בדבר ציבורי שאינו באופן נורמלי חלק ממהותה של ישיבה אלא כמו שקיבלת בבית אבא אתה כבר לא רצוי בישיבה וק״ו שמתייגים אותך כאחד שכנגד הישיבה (כמובן בזמן שהישיבה והרב ארנברג מצהירים כל הזמן שהם לא קשורים לאף אחד[14]). ברגע שבגלל דעותיך והשקפותיך האישיות אתה לא יכול להתקרב להר״א והרב נוביק כי יש מקורבים שיחסמו אותך בדרך או ילכלכו עליך אצל ראשי הישיבה, אם בשביל להתקרב להר״א ולקבל ממנו מה שאפשר לקבל צריך להמיר את דתך, אם בשביל להיות מקובל בחברה אתה חייב לשנות את דעותיך, (וכמדומה שאין צורך לרמוז לשמות ששינו את השקפתם לצורך הישרדות בישיבה, לדאבונינו המקרים הם רבים ומוכרים), זה כבר תולדה של השיטה הנ״ל, ולזאת לא ניתן להחריש.

תם ולא נשלם. יש באמתחתינו הרבה מה להרחיב בכל הנושא, כפי מה שכל אחד יכול להיווכח שהכותב מצוי עמוק מאוד בתוככי הענין וחי את הדברים בצורה מוחשית (אודה ולא אבוש שגם אני הייתי חלק מאותו עדר כבשים שצעד אחרי הרועה בצורה עיוורת כמה שנים). אך תן לחכם ויחכם עוד. ומי שלאחר קריאת הדברים ובירור אמיתותם לא יתעורר לנסות ולהציל את מה שאולי עדיין ניתן להציל, אין לו אלא להלין על עצמו. וזאת נאמר להורי התלמידים דשם: כבר היה לעולמים לפני כ-15 שמרן שליט״א הורה לפתוח ישיבה חדשה לתלמידי ישיבת גרודנא באשדוד, והיו הורים שלא הבינו, או שהעדיפו בשב ואל תעשה, וכיום הם ובניהם ובני בניהם כולם קורים תיגר על מנהיגי ישראל שליט״א. ופקח עיניך וראה כי חוץ מהנכתב לעיל הרי ברור לכל שהיום התלמידים נושמים בישיבה קריאת תיגר על גדולי ישראל, והרי לו יצוייר שכיום היה נושא ציבורי, כגון בחירות שנויות במחלוקת, כל חניך שם יפעל כנגד גדולי ישראל, וכפי שעינינו ראו לדאבונינו כהיום הזה שחסימות צירי התנועה וההפגנה ברחבי ב״ב וירושלים בימי ביה״ז האחרון בוצעו בגאווה ע״י תלמידי הישיבה בחדרה יד ביד עם תלמידי הגבעה בב״ב, בלא צורך בהוראה מראשי הישיבה כי כיום התלמידים מרגישים שייכים לשם, לדאבונינו. **ואם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה וטוב לך בעולם הבא.**

---

[13] דוגמא לדבר מלפני כמה שנים. חלוקת קמחא דפיסחא ברשת הכוללים עטרת שלמה בסיוע כולל חב״ד, שהגר״ש סבר לאיסור, והגראי״ל סבר להיתר ומשמיה דהגריי״ש זצ״ל היו שמועות לכאן ולכאן ורוב רובם של השמועות היו להיתר, וראשי המפגינים והצועקים כנגד החלוקה היו החדרתים שבאותם הכוללים ולא משום שהגר״ש אסר ולא משום שהם נקטו כשמועה שהגריי״ש אסר אלא משום שהרב נוביק הוא זה שאמר שצריך ללחום בזה מלחמת חורמה!!! זה מה שהם צעקו ובכך הם עברו מאברך לאברך בניסיון לשכנעו: הרב נוביק אמר כך וטען כך. ניתן לשאול זאת כל אברך נורמלי מהכוללים דשם ששפשף בשעת מעשה את עיניו בתימהון לאור מה שניגלה לפניו.

[14] הרי זה מה שאנשיו יעצו לו כל הזמן תגיד שאתה שייך לצד מסויים, אך הוא התעקש לעבוד על עצמו ועל כולם שהוא לא קשור לאף אחד. וזה עתה נתפרסם מה שאמר לפני כמה ימים בחוה״מ פסח האחרון בוועד לאברכים שאם עכשיו משייכים אותנו לצד מסויים ואומרים שאנחנו חסידים של מישהו מסויים אז לא עשינו כלום...